

כיצד להתמודד עם מריבות

שבת אחר הצהריים

קראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת השיעור השבועי: משלי י"ז,
קור"א י"ג 5-7, יוחנן ח' 1-11, משלי י"ח, משלי י"ט, דברים כ"ד 10-22.

פסוק לשינון: "טוב פת חרבה ושלוחה בה מבית מלא זבחי ריב" (משלי י"ז 1).

ספר משלי מגנה את הולכת השולל הנובעת מרושם חיצוני. ייתכן שברשותנו כל מה שהעולם מציע: עושר, עוצמה ותהילה – ואולם, מאחורי החזות החיצונית מסתתרים אינספור מריבות ומחלוקות, אומללות רבה וצער רב. ייתכן שהגורם למתח ולאומללות הוא דווקא העושר וחיי הנוחות, שאנשים רבים יוצאים מגדרם כדי להשיגם. במשל מצרי קדום נאמר: "טובה פת לחם עם לב שמח מעושר רווי ריב ומדון." (Miriam Lichtheim, "Instructions," Ancient Egyptian Literature: A Book of Readings כרך 2, עמ' 156).

על פי ספר משלי, הצעד הראשון לפתרון הבעיה הוא להציב מחדש את סדרי העדיפויות שלנו: יחסי רעות שלווים ונעימים חשובים יותר מעושר (משלי י"ז 1). מה שחשוב זה לא מה שיש לנו, אלא מי אנו באמת. העצה שניתנה בחלק השני בפסוק תסייע לנו לדבוק בעדיפות זו, ותובילנו לשלווה שתעצים את אושרנו.

*למדו את השיעור השבועי לקראת שבת, 14 בפברואר.

חברים שמעדרו

קראו את משלי י"ז 9, י"ט 11. איזו נקודה חשובה מחדד הכתוב בשני פסוקים אלה?
 כיצד נתמודד עם אנשים שמעדרו וחטאו?

כשאדם ממכרינו סוטה מדרך הישר, הדבר מפתה אותנו מאוד להפיץ את השמועה ולספר על כך לאחרים. "שמעתם מה עשה פלוני?" על אף שאנו עשויים להפגין שאט נפש ממעלליו של האיש, אנו אוהבים לספר על כך לאחרים. בקצרה, אנחנו מרכלים; בדיוק מפני התנהגות כזו אנו מוזהרים כאן, שכן רכילות עלולה להוליד מחלוקת וריב, אפילו בין חברים קרובים. אחרי הכול, כשחברכם מועד, איזה מין חברים אתם, אם אתם מספרים על כך לכולם?

העצה שניתנה לנו כאן היא "לכסות" על החטא שרענו ביצע. ואולם, אין פירוש הדבר שעלינו להסתיר את החטא, ולנהוג כאילו הדבר לא קרה מעולם, כאילו האיש לא מעד. החטא ש"כוסה" עדיין שריר וקיים, על אף שהוא הוסתר. למעשה, למילה "לכסות" בביטוי "לכסות על פשע" יש קונוטציה של מחילה (תהילים פ"ה 2, נחמיה ד' 5). אנו אמורים להפגין אהבה כלפי אדם שמעד, לא לרכל עליו.

קראו את משלי י"ז 17 ואת קור"א י"ג 5-7. כיצד מסייעת האהבה בהתמודדות עם טעות שעשה חבר?

איש אינו אוהב את חבריו על שום היותם מושלמים. אנו אוהבים את חברינו ואת בני/בנות הזוג שלנו חרף מגרעותיהם וטעויותיהם. רק בעזרת אהבה אנו לומדים לא לשפוט את הזולת, שהרי בשל החסרונות שלנו והטעויות שעשינו אנו עלולים להיות אשמים בדיוק כמוהם. תחת זאת, אנחנו יכולים להשתתף בצערם של חברינו על מה שהם עוללו, ולנסות למצוא דרך לעזור להם להתמודד עם המצב. אחרי הכול, בשביל מה יש חברים, אם לא בשביל זה?

חשבו על תקופה שבה "פישלתם" בגדול ואנשים סלחו לכם, התפללו בעבורכם וניחמו אתכם. מה תלמדו מכך על מה שאתם אמורים לעשות למען הזולת?

נהגו ביושר ובצדק!

אהבה אמיתית אינה עיוורת. העובדה שאנו "מכסים" על חטאו של אדם אחר מתוך אהבה אליו, אין פירושה שאיננו רואים את החטא שהוא ביצע או שאיננו רואים במעשהו חטא. אהבה וצדק הולכים יד ביד. משמעות המילה "צדק" היא בין היתר "לנהוג בצדקה, חסד ואהבה". ללא צדק, לא יהיו בנו חמלה ואהבה. צדק ואהבה חייבים לדור בכפיפה אחת.

לדוגמה, אין להפגין חסד ורחמים כלפי העניים על חשבון הצדק; מכאן העצה שלא לנהוג משוא פנים כלפי העניים בבית המשפט (שמות כ"ג 3). אם האהבה מחייבת אותנו לעזור לעניים, זה לא יהיה צודק אם ניתן להם יחס מועדף כשהם חוטאים, רק מפני שהם עניים. לכן, צדק ואמת אמורים ללכת יד ביד עם אהבה וחמלה. תורת ה' דוגלת באיזון נבון זה, וספר משלי מלמד ומעודד אותנו להשיגו.

קראו את משלי י"ז 10, י"ט 25. מה נאמר בפסוקים אלה על הצורך בתוכחה ובעימות?

העובדה שפסוק 10 במשלי י"ז בא בדיוק אחרי העצה "לכסות" את החטא (פסוק 9), אינה מקרית. אזכור ה"גערה" בהקשר זה מעמיד את האהבה בפרספקטיבה הנכונה. מן הכתוב עולה שמדובר בתוכחה נוקבת.

קראו את יוחנן ח' 1-11. כיצד התמודד ישוע עם סוגיית החטא כשהביאו אליו אישה

חוטאת שנתפסה בשעת מעשה?

"במחילה שהעניק לאישה זו ובעידוד שנתן לה לחיות חיים טובים יותר, אופיו של ישוע זרח והאיר ביופיייה של צדיקות כלילת שלמות. הוא אינו מפחית מחומרת החטא ואינו מקטין את תחושת האשמה, אך אין בחפצו להרשיע, אלא להושיע. העולם ראה באישה חוטאת זו אך ורק מטרה לבוז, לעג וקלס; אך ישוע דיבר אליה בנועם, במילות נחמה ותקווה. רחמיו של המשיח החף מחטא נכמרו על חוטאת זו בשל חולשתה, והוא נחלץ לעזרתה. בשעה שהפרושים הצבועים הוקיעו אותה, ברך אותה ישוע ואמר לה: 'לכי ואל תוסיפי לחטא עוד.' (אלן ג'י. ווייט, Desire of Ages, עמ' 462).

ושוב, כוחן של מילים

קראו את משלי י"ח. על אף הנושאים השונים המוצגים בפרק, התמקדו במה שנאמר כאן על מוצא פינו. אילו רעיונות חשובים מוצגים כאן בנוגע לדברים שאנו אומרים ולדברים שאיננו אומרים?

שוב אנו עומדים בפני ממושגן וכוחן של המילים; במקרה הזה, אנו רואים כיצד הכסילים משתמשים במוצא פיהם לרעתם, שכן דבריהם מובילים לחורבנם. פסוק 13 שופך אור רב יותר על הסוגיה. על פי הפסוק, הכסיל אינו מאזין למה שאומרים לו, אלא נחפז להשמיע את דבריו האוויליים. קל כל כך לדבר לפני שאנו מקשיבים ובוחנים את מה שנאמר לנו. פעמים רבות כל כך יכולנו לחסוך מעצמנו ומן הזולת כאב וריבים מיותרים, אילו רק למדנו לחשוב על הדברים ששמענו ולבחון אותם בתשומת לב לפני שאנו מגיבים. ואכן, לפעמים שתיקה היא המענה הטוב ביותר.

דימוי הדיבור ל"מים עמוקים" הנובעים ממעיין, משמש בספר משלי לייצוג החוכמה (משלי כ' 5), ומרמז על חוכמה עמוקה ועשירה, הדומה למקור מים חיים. החכמים אינם אנשים שטחיים. הם שואבים את מילותיהם ממעמקי מחשבתם, הגותם וניסיונם האישי. מי מאיתנו לא השתאה מן המחשבות והתובנות העמוקות של אנשים בעלי תבונה וידע?

קראו את משלי י"ח 21. מה משמעות הכתוב?

שוב חוזר ספר משלי על מה שאנו אומרים כבר לדעת: כוחן של המילים שבפינו הוא רב ועצום, והן יכולות לשמש ככוח מועיל או ככוח הרסני; בנוסף, בכוחן להביאנו אלי מוות או להצילנו ממוות ולחיותנו. ככתוב: "מִוֹת וְחַיִּים, בְּיַד לְשׁוֹן." לכן, עלינו לנקוט זהירות רבה בשימוש שאנו עושים בכלי שרת עוצמתי זה.

חשבו על מקרה שבו דבריו של אדם פגעו בכם עמוקות. מה אתם אומרים להסיק מכך על כוחן הרב של המילים? מה אתם אומרים ללמוד מכך על הזהירות הרבה שעליכם לנקוט במוצא פיכם?

שני פנים למטבע

קראו את משלי י"ח 2. מדוע הכסילים אינם מקדישים זמן כדי לגבש ולקבוע את דעותיהם?

הכסילים בטוחים כל כך בעצמם ולהוטים כל כך להביע את דעתם ואת רעיונותיהם חסרי הערך, שהם אינם מעוניינים להקשיב לזולת וללמוד מן הזולת. מוחם הסגור עולה בקנה אחד עם פיהם הפתוח. מדובר בשילוב קטלני. עלינו לנקוט משנה זהירות שמא נהג חלילה כמותם, במיוחד כשאנו מדברים על נושא שאנו משוכנעים כי אנו צודקים לגביו. אחרי הכול, מי מאיתנו לא הביע דעה נחרצת בנושא כלשהו שהיה בטוח בו, ובשלב מאוחר יותר גילה שהוא טעה? האם פירוש הדבר שעלינו להיות לא החלטיים בדעותינו? למעשה, פירוש הדבר הוא אך ורק שאנו זקוקים למידה מסוימת של עוונה: עלינו להבין שלא לכולם יש את התשובות הנכונות, ושגם אם תשובותינו נכונות, האמת לעיתים קרובות עמוקה יותר, מורכבת יותר ובעלת גוונים רבים יותר ממה שביכולתנו להבין.

קראו את משלי י"ח 17. איזו נקודה חשובה מחדד הכתוב?

רק אלוהים אינו זקוק לחשוב פעמיים, משום שמטבעו הוא יודע-כל ועיניו צופיות בכל מקום (משלי ט"ו 3). אלוהים יכול לראות את כל הצדדים וכל ההיבטים של כל דבר ודבר. בניגוד אליו, אנחנו מחזיקים בדרך כלל בהשקפה צרה למדי על הכול, והשקפה זו נוטה להצטמצם עוד יותר כשאנו מתעקשים לדבוק בדעתנו, במיוחד בעניינים הרי חשיבות בעינינו.

ואולם, אנו אמורים כבר לדעת שיש שני פנים ולפעמים יותר לסיפור כלשהו, וככל שנשיג מידע רב יותר, כך נוכל לקבוע דעה נכונה בנושא.

חשוב על מקרה שבו הייתם משוכנעים לגמרי בדבר כלשהו, למשל, דעה שהחזקתם בה מילדותכם, ולבסוף גיליתם ששגיתם כל ימי חייכם. מה תלמדו מכך על הצורך שלכם לקבל את האפשרות שאתם אולי טועים לגבי דברים שכרגע אתם מגנים עליהם בלהט?

היו דוברי אמת

מלך אחד ביקש למנות שר חדש בתפקיד המשנה למלך, המשרה הגבוהה ביותר בממלכתו. לשם כך הוא אירגן תחרות מיוחדת: תחרות השקר הגדול. מי שיספר את השקר הגדול ביותר, יזכה בתחרות ובמשרה הנחשקת. כל השרים נרשמו לתחרות, וכל אחד ואחד מהם בא וסיפר למלך את השקר הגדול ביותר שעלה בדעתו. אך המלך לא היה שבע רצון; השקרים שלהם לא היו משכנעים. פנה המלך אל יועצו הקרוב והנאמן ושאל: "מדוע לא נרשמת לתחרות?"

השיב היועץ: "הוד מלכותך, צר לי לאכזב אותך, אך אינני יכול להירשם לתחרות."
"מדוע לא?" שאל המלך.

"מפני שאינני משקר לעולם," השיב היועץ.

בו ברגע החליט המלך למנות אותו למשרה הרמה.

משום שכולנו חוטאים, לא קשה לנו לשקר; אנו עושים זאת בקלות רבה יותר ממה שנדמה לנו; ושוב, מסיבה זו עלינו להקפיד ולהיזהר במוצא פינו.

קראו את משלי י"ט. על אף מגוון הנושאים המוצגים בפרק, מה נאמר כאן על אמירת שקרים?

ספר משלי דוגל בקנה מידה מוסרי גבוה. עדיף להישאר עניים ואפילו לאבד העלאה בדרגה במקום העבודה אם עלינו לשקר, להקריב את היושרה שלנו (משלי י"ט 1), ולרמות או לאבד את אמינותנו לשם כך (משלי י"ט 22).

קראו את משלי י"ט 9. איזו מחויבות יש לעד?

אמירת שקר לכשעצמה היא דבר רע; אך לשקר בבית המשפט, ועוד תחת שבועה, הוא מעשה חמור שבעתיים. בארצות רבות, עדות שקר ושבעות שקר נחשבות לפשע חמור. לכן, העד חייב לתת עדות נאמנה. אין זה מקרה שפסוק זה בא אחרי אזכור של אדם שהכול מבקשים להיות רעיו שכן הוא מרעיף מתנות על שוחרי פניו (משלי י"ט 6), ואזכור על עני השנוא בידי רעיו ואפילו אחיו (משלי י"ט 7). הנקודה היא שאסור שעדים יושפעו על ידי שוחד או מן העמדה הבכירה של האדם שהם מעידים לגביו.

קראו את דברים כ"ד 10-22. איזה עיקרון חשוב נגלה כאן? כיצד עלינו ליישם אותו לגבי עצמנו ובמגעינו עם אנשים נזקקים?

לימוד נוסף: "רוח של רכילות והוצאת דיבה היא אחת מכלי השרת המיוחדים של השטן שנועדו לזרוע מחלוקת, ריב ומדון, להפריד בין חברים, ולערער את אמונתם של אנשים רבים העושים את מלאכתם נאמנה במשרות שהופקדו בידיהם. אחים ואחיות באמונה להוטים מדי לדבר על הטעויות והמגרעות שקיימות לדעתם אצל הזולת, במיוחד אנשים הנושאים ללא חת את מסרי התוכחה והאזהרה שניתנו להם מאת ה'." (אלן ג'יי. ווייט, Testimonies for the Church, כרך 4, עמ' 195).

"ילדיהם של מלעזיזים אלה מקשיבים קשב רב וניזונים מן הרעל של חוסר הנאמנות שלהם. בדרך זו חוסמים ההורים מבלי משים את הערוצים שדרכם ניתן להגיע אל לבם של הילדים. משפחות רבות מתבלות את ארוחותיהן היומיות בביקורתיות והטלת ספק. בני המשפחה מנתחים את אופיים של ידידי המשפחה ומגישים את מסקנתם בתור קינוח טעים. פיסה קטנה ממעך ההשמצה עוברת בין "חברי הוועדה" כדי שהכול יחוו דעתם עליה, לא רק המבוגרים, אלא גם הילדים. בדרך זו, כבודו של אלוהים מחולל. ישוע אמר: 'אֲמֹן, אֲמֹר יִגְי לְכֶם, מֵה שְׁעֲשִׂיתֶם לְאֶחָד מֵאֵחֵי הַקְּטָנִים הַאֵלֶּה לִי עֲשִׂיתֶם.' לכן, אנשים המשמיצים את עבדי המשיח למעשה מזלזלים במשיח, מגדפים אותו ועולבים בו." (אלן ג'יי. ווייט, Testimonies for the Church, כרך 4, עמ' 195).

שאלות לדיון:

1. תמיד קשה כשיקירינו מועדים. קל לנו כל כך לנסות לחפות על מעשיהם. כיצד נמצא את האיזון הנכון במצבים כאלה? מובן שעלינו להפגין חסד, בדיוק כפי שאנו זכינו בחסד כשמעדנו או חטאנו. אך האם הפגנת חסד במקרים כאלה משמעה תמיד שאדם יכול לחטוא ללא חשש מעונש ובלי שיישא בתוצאות מעשהו? מהי הדרך הנכונה שעלינו לנקוט במצבים כאלה?
2. כפי שראינו בשיעור השבוע, מרבית הדברים בחיים מסובכים מאוד ויש להם שלל היבטים. לכן, אפילו דברים שאנו צודקים לגביהם מתגלים בסופו של דבר כמורכבים יותר ממה שחשבנו. כיצד נלמד לשמור על ראש פתוח, ובעת ובעונה אחת לא לנהוג בטיפשות, כלומר, לא לקבל דברים ששמענו בלי לבחון אותם לעומק?
3. מהן אחדות מן הדרכים שבהן אנו עלולים לשקר ללא מילים?